

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АҚПАРАТ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ
ДАМУ МИНИСТРЛІГІ

ҚАЗАҚСТАНДЫҚ
ҚОҒАМДЫҚ
ДАМУ
ИНСТИТУТЫ

ҰЛТТЫҚ
ВОЛОНТЕРЛІК
ЖЕЛІ

Қазақстандағы волонтерліктің 2022 жылғы жағдайы бойынша талдамалық баяндама

аймақтық волонтерлер фронт-офисінің мәліметтері бойынша

ЗТБ "Ұлттық волонтерлік желі"
ШОЛУДЬКО Т.Е.

АСТАНА, 2022

Мазмұны

Кіріспе	3
Қазіргі таңдағы Қазақстандағы волонтерлік	4
Республика бойынша волонтердің портреті	5
Аймақтар бойынша волонтердің портреті	5
Өңірлердегі волонтерлердің гендерлік арақатынасы.....	6
Өңірлердегі волонтерлердің жасқа қарай бөлінуі:	6
Жұмыспен қамту түрі бойынша өңірлерде волонтерлерді бөлу:.....	6
Іс-шаралардағы волонтерлер құрамы	7
Өңірлер бөлінісіндегі волонтерлік ұйымдар мен бастамашыл топтар	7
Волонтерлік бағыттар және іс-шаралар форматы.....	8
Іс-шараларды өткізу форматы	11
Өңірлерде түрлі бағыттағы іс шаралардың ұсынылуы.....	11
РФО қолдауы	12
Басым бағыттардағы жобалардың жұмысы	12
Грант алушылардың пікірлері мен ұсыныстары	15
ҚР волонтерлерінің экономикалық үлесі	16
Халықтың қызығушылығы	17
Халықаралық тәжірибе және ынтымақтастық	18
Волонтерлікті дамытудың 2023 жылға арналған перспективалары	21
Қорытынды	24

Кіріспе

2020 жылдан бастап «КИОР» КЕАҚ «Волонтерлік саладағы іс-шаралар кешенін ұйымдастыру» жобасы төңірегінде ұйымдастырылған «Birgemiz: áreket úaquty» мемлекеттік тапсырмаларды орындау шеңбері аясында «Қоғамдық даму саласы мен мемлекеттік саясаттың ғылыми-әдістемесін қамтамасыз ету жөніндегі қызметтері» бойынша іске асырылуда.

Жобаның бағдарламасы ЗТБ «Ұлттық волонтерлік желі» (ҰВЖ) базасында республикалық волонтерлер фронт-офисінің қызметін ұйымдастырумен және өңірлік фронт-офистердің жұмысын басшылыққа ала отырып өңірлік ЖРО базасында ұйымдастыруға (Алматы: «Волонтерлер лигасы» ҚҚ, Атырау: «Атырау облысы ішкі саясат басқармасы» Азаматтық орталығы» КММ және Павлодар: «Бірге» қоғамдық қорының базасында). Республикалық фронт-офис өңірлермен өзара іс-қимылды үйлестірумен және қамтамасыз етумен айналысады, оның ішінде негізгі волонтерлік іс-шараларды өткізу жөнінде ақпараттарды жинауды және жүйелеуді, «Волонтерлердің сандық көрсеткіштері» статистикалық деректерді жинауды (әр жартыжылдықта), шығармашылық есепке талдамалық анықтамада нәтижелерді ай сайын көрсете отырып, өңірлердегі волонтерлік белсенділіктің мониторингін жүзеге асырады. Сондай-ақ, қатарынан үш жыл бойы волонтерлік мәселелер жөнінде бірыңғай ақпараттық орталық нәтижелерді алғанға дейін өтініш берушілерді толық сүйемелдеумен қамтамасыз ете отырып жұмыс істейді. 2021 және 2022 жылдары Фронт-офис жетекшілері мен волонтерлер ұйымдарының жетекшілеріне арналған жазғы мектеп өткізілді. Бұдан басқа, Республикалық фронт-офис рөлінде ҰВЖ бірыңғай онлайн платформа www.qazvolunteer.kz қызметін ақпараттық-контенттік сүйемелдеуді жалғастырды.

Жобаны іске асыру барысында алынған барлық іс-шаралар мен мәлімет жөніндегі ақпараттар Қазақстан Республикасындағы волонтерлік мәртебесінің көлемді көрінісін жасауға мүмкіндік беріп қана қоймай, сондай-ақ мемлекеттік сектордың волонтерлік қозғалыспен өзара қарым-қатынасын жетілдіру жөніндегі ұсынымдарды әзірлеу үшін негіз болады.

Бұл баяндаманы «2021 жылы Қазақстан Республикасындағы волонтерлік туралы талдамалық баяндама» құжатында ұсынылған BIRGEMIZ Республикалық волонтерлер фронт-офисі жұмысының нәтижелері бойынша талдамалық зерттеулердің жалғасы ретінде қарастырған жөн.

Қазіргі таңдағы Қазақстандағы волонтерлік

Волонтерлер деректерін жинауды аймақтық фронт-офистер жүзеге асырады. Бұл процесте қайта қарауды қажет ететін көптеген кемшіліктер мен шектеулер болғандықтан («Волонтерлікті дамытудың 2023 жылға арналған перспективалары» тарауында толығырақ), есепте келтірілген кейбір сандар абсолютті емес екенін және сарапшылардың 2021-2022 жылдардағы болжамды бағалауы бойынша қамтудың 40% -60% аспайтынын түсіну керек. Өңірлік фронт-офистердің есептілігіне «Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы» КЕАҚ гранттық волонтерлік жобаларының сандық көрсеткіштері; РФО-мен байланысы жоқ бастамашыл топтардың, ұйымдар мен штабтардың жұмысы туралы мәліметтері; ақпарат беруді қаламаған немесе қиындатқан волонтерлер ұйымдарының деректері; жергілікті орналасқан Республикалық емес ұйымдар жүзеге асыратын республикалық волонтерлік жобалар мен бағдарламаларының деректері енгізілмеген.

Республика бойынша волонтердің портреті

РФО деректері бойынша 2022 жылы ҚР-да 139671 волонтер бар (Ұлттық волонтерлік желісінің бағалауы бойынша – кемінде 174000). Бұл волонтерлік ұйымдарға бір жыл ішінде тартылған азаматтардың саны. Шамамен, тұрақты, жүйелі негізде волонтерлікке шамамен 90 000 адам тартылуы мүмкін деп болжануда. «ҚР волонтерлерінің экономикалық үлесі» бөлімінен, егер ескерілмеген бастамаларды (сондай-ақ РФО-ның жоғары көрсеткіштеріндегі ықтимал қателіктерді) назарға алсақ, кем дегенде 20% -25% нақты сандар арасындағы айырмашылықты үлкен жолға болжамдауға болады.

Қазақстан Республикасы халқының шамамен **1%** - ы волонтер болып табылады.

2020 жылы волонтерлердің болжамды саны 120000-нан асса, 2021 жылы 116694 болды. Кейбір мәліметтер бойынша, 2020 және 2021 жылдары волонтерлер қозғалысына 180 000-нан 200 000-ға дейін адам тартылған. Волонтерлер санының толқын

тәрізді өзгерістері 2020 жылғы пандемия арқылы түсіндіріліп, волонтерлер белсенділігінің уақытша өсуіне айтарлықтай әсер еткені анық. Халықаралық дереккөздердің деректері бойынша мұндай толқын тек Қазақстанда ғана емес, бүкіл әлемде, әсіресе жаһандық Оңтүстікте (2022 жылғы БҰҰ-ның әлемдегі волонтерлік жағдайы туралы баяндамасында) дағдарысқа табиғи реакция ретінде орын алды. 2021 жылы республикалық фронт-офис жинаған мәліметтерге сәйкес, көп жағдайда қазақстандық волонтерлер студенттік жастан асқан азаматтар болса, олардың көпшілігі ер адамдар екені анықталды. Волонтерлердің белсенділігінің өзгеруі және азаматтардың жеке және отбасылық міндеттерді шешуге көп көңіл бөлуі волонтерлер құрамының өзгеруіне алып келсе, 2022 жылы волонтерлердің ең үлкен үлес салмағы 18 жастан 29 жасқа дейінгі әйел адамдар атанды.

Сонымен қатар, жалпы санды есептеу кезінде нашар байқалса да, бірақ меншікті салмақты бағалау кезінде айқын байқалғаны, волонтерлер санының әлеуметтік жобаларда жүйелі қызметпен айналыса отырып өсу көрсеткіші. Бұл көрсеткіш Республикалық фронт-офис тұрақты түрде есеп беретін деректерден айқын көрінеді, 2022 жыл үшін +30% – ға жуық. Бір реттік волонтерлік акциялардың санының азайып бара жатуы, тұрақты жұмыс істейтін волонтерлік бағдарламаларға жол береді.

Естеріңізге сала кетейік, 2021 жылғы волонтерлік іс бойынша талдамалық баяндамада айтылғандай, Ұлттық волонтерлік желі мен оның серіктестерінің көптеген волонтерлік бағдарламалар мен жобалардағы тәжірибелері, Қазақстандағы волонтерлікті сандық емес, сапалық жағынан дамытуды талдау қажеттілігін көрсетеді.

ВОЛОНТЕРЛЕР ҚҰРАМЫ:

54%

46%

2022 жылғы РФО мәліметіне қарай жұмыспен қамту бойынша өңірлерде волонтерлерді бөлу:

Өңірлер бойынша волонтердің портреті

РФО деректері бойынша 2021 жылы волонтерлер санының ең көп өсімі Маңғыстау облысында (+201%) және Солтүстік Қазақстан облысында (+193%) тіркелсе, ең үлкен төмендеуді Алматы қаласы (-46%) және Қостанай облысы (-47%) көрсетеді.

Маңызды дерек! Көрсеткіштердің айтарлықтай төмендеуі, әсіресе 10% - дан астамы аймақтағы волонтерлер санының төмендеуімен нақты байланысты емес, санау сапасының артуымен байланысты. РФО-ның 2022 жылғы есептеулерінде волонтер емес азаматтар туралы деректерді бұрынғыға қарағанда әлдеқайда аз қосады және есептеулерден іс-шараларға мәжбүрлі түрде қатысу жағдайларын (студенттердің, бюджет және мемлекеттік сала қызметкерлерінің кез келген ерікті-мәжбүрлі жүктемесін және т. б.), анықтама бойынша волонтерлік болып табылмайтын жағдайлар (ақылы қызмет, өз атынан немесе саяси партиялар мен діни бірлестіктердің атынан пайдаға жұмыс жасау, іс-шараларға көрермен ретінде және жарыстарға спортшы ретінде қатысу және т.б.), волонтерлікке жатпайтын әлеуметтік пайдалы қызмет жағдайлар (қайырымдылық, қаражат жинау және т. б.) алынып тасталынды.

РФО желісінің 2022 жылға арналған деректері бойынша өңірлердегі волонтерлердің үлес салмағы (%):

Маңызды ескертпе! Жоғарыда келтірілген сандар тек аймақтық фронт-офиспен белгілі болған волонтерлер саны туралы айтады.

Өңірлердегі волонтерлердің гендерлік арақатынасы

Аймақ	Волонтерлер ер адамдар	Волонтерлер әйел адамдар
Әйел адамдар басым болатын аймақтар		
Маңғыстау облысы	42,4%	57,6%
Ақтөбе облысы	42,5%	57,5%
Жамбыл облысы	42,7%	57,3%
Астана қаласы	44,2%	55,8%
Қарағанды облысы	44,3%	55,7%
Солтүстік Қазақстан облысы	45,3%	54,7%
Шымкент қаласы	46,3%	53,7%
Павлодар облысы	46,4%	53,6%
Батыс Қазақстан облысы	47,0%	53,0%
Қостанай облысы	47,2%	52,8%
Алматы облысы	47,4%	52,6%
Алматы қаласы	47,5%	52,5%
Ақмола облысы	47,9%	52,1%
Шығыс Қазақстан облысы	48,1%	51,9%
Ер адамдар басым аймақтар		
Атырау облысы	53,2%	46,8%
Түркістан облысы	55,7%	44,3%
Қызылорда облысы	56,6%	43,4%

Өңірлерде волонтерлердің жасына қарай бөлінуі:

РФО ұсынған мәліметтерге сәйкес, 18 жастан кіші волонтерлердің ең көп пайызы (өңір волонтерлері санынан) Алматы қаласында (72%) , азырағы – Қызылорда облысында (0,9%) шоғырланған .

18 жастан 29 жасқа дейінгі волонтерлер санының ең көп бөлігі Қызылорда облысында (90%), аз бөлігі – Алматы қаласында (26,9%) шоғырланған.

30 жастан зейнеткерлік жасқа дейінгі волонтерлер бойынша Атырау облысы (22,1%) және Астана қаласы (21,3%) көш бастап тұр, ал Алматы қаласында осы жастағы волонтерлердің азырақ пайызы (0,9%) орналасқан.

Зейнеткерлік жастағы волонтерлер көбінесе Маңғыстау облысында (7,7%) және сирек Алматы, Павлодар, Қарағанды облыстарында, Алматы қаласында (1% дейін) және де Жамбыл облысында (0%) кездеседі.

Жұмыспен қамту түрі бойынша өңірлерде волонтерлерді бөлу:

Волонтер-оқушылардың ең аз және ең көп үлес салмағы бар өңірлер: Алматы (63,2%), сондай-ақ Қызылорда облысы (0,6%).

Волонтер-студенттердің ең аз және ең көп үлес салмағы бар өңірлер: Ақмола облысы (67,1%), сондай-ақ Алматы облысы (14,8%).

Neet санатындағы волонтерлердің ең аз және ең көп үлес салмағы бар өңірлер: Алматы облысы (33,7%), сондай-ақ Қызылорда облысы, Қарағанды облысы, Ақтөбе облысы, Алматы қаласы, Астана қаласы (1%-ға дейін).

Жұмыс істейтін волонтерлердің ең аз және ең көп үлес салмағы бар өңірлер: Қызылорда облысы (41,5%), сондай-ақ Алматы қаласы (1%).

Жұмыссыз волонтерлердің ең аз және ең көп үлес салмағы бар өңірлер: Алматы облысы (15,2%), сондай-ақ Солтүстік Қазақстан облысы, Астана қаласы, Алматы қаласы (1%-ға дейін).

Іс-шаралардағы волонтерлер құрамы

Іс-шараларда волонтерлер құрамын бағалау мынадай санаттар бойынша жүргізілді:

Балалар волонтерлігі (кәмелетке толмаған волонтерлер). 18 жасқа дейінгі балалардың ерікті түрде волонтерлік қызметке қатысуы.

Инклюзивті волонтерлік (ерекше қажеттіліктері бар волонтерлер). Мүмкіндігі шектеулі адамдардың айналасындағыларға және жергілікті қоғамдастыққа көмек пен қолдау көзі болып табылатын волонтерлік түрі.

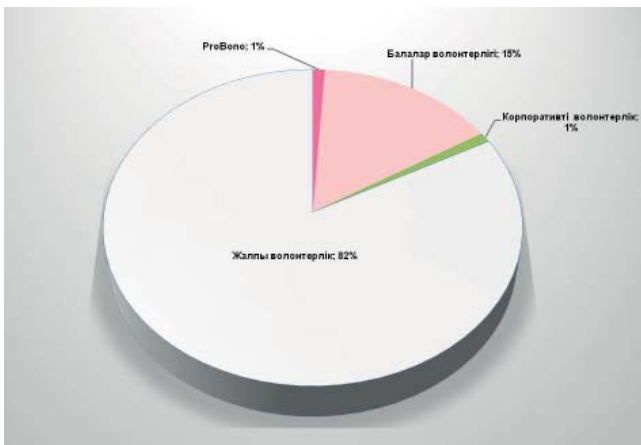
Корпоративті волонтерлік (компания қызметкерлерінің ұйымдасқан волонтерлігі). Ұйым қызметкерлерінің өз компаниясының қолдауымен түрлі әлеуметтік бағдарламаларға волонтер ретінде ат салысуы.

Халықаралық волонтерлік (басқа елдердің азаматтары). Резидент еместер тұлғалардың елдің волонтерлік қозғалыстарына қатысуы (оның ішінде басқа елдер үшін гуманитарлық көмек).

Күміс волонтерлік (зейнеткерлік жастағы волонтерлер). «Күміс» жастағы волонтерлер - 55 жас және одан жоғары.

ProBono волонтерлік (кәсіпқойлар). Қайырымдылық, қоғамдық және өзге де коммерциялық емес ұйымдарға өтеусіз негізде кәсіби түрде көмек көрсету.

Жалпы волонтерлік. Барлық басқа волонтерлер, аталған санаттардың ешқайсысына кірмейді.

Ақпарат жинауды әрдайым құзыретті қызметкерлер жүргізе бермейтіндіктен, кейбір тар санаттағы қатысу жағдайлары «жалпы волонтерлік» санатына енуі мүмкін.

Өңірлер бөлінісіндегі волонтерлік ұйымдар және бастамашыл топтар

РФО деректері бойынша Қазақстанда барлығы 660 волонтерлік үкіметтік емес ұйымдар (2021 жылы - 491) және 1834 волонтерлік бастамашыл топтар* (2021 жылы -1658) бар. Алматы қаласының цифрларын қарастырмасақ, волонтерлік бірлестіктердің жалпы көлемінен бастамашыл тіркелмеген топтар 74,3% алады, бұл бұрынғыдай Қазақстан Республикасы халқының маңызды мәдени ерекшеліктерін айқындай отырып және сонымен бірге мемлекеттік және басқа да құрылымдардың азаматтық бастамашыл волонтерлік бірлестіктерімен өзара қарым-қатынас саясатын жетілдіруге белгі болып табылады.

* Алматы қаласы бастамашыл топтардың саны туралы деректер берген жоқ.

Өңірлердегі ҰЕҰ мен бастамашыл топтардың арақатынасы:

Аймақ	Вол. ҰЕҰ	Вол.бастамашыл. топ	Жалпы вол. санынан. ҰЕҰ	Жалпы вол. санынан. тр. ҚР-да
Тіркелген ұйымдар басым болған аймақтар				
Қызылорда облысы	80,0%	20,0%	4,4%	0,4%
Шымкент қаласы	72,2%	27,8%	10,3%	1,4%
Алматы облысы	69,0%	31,0%	15,8%	2,5%
Астана қаласы	60,0%	40,0%	2,8%	0,7%
Түркістан облысы	60,0%	40,0%	12,8%	2,9%

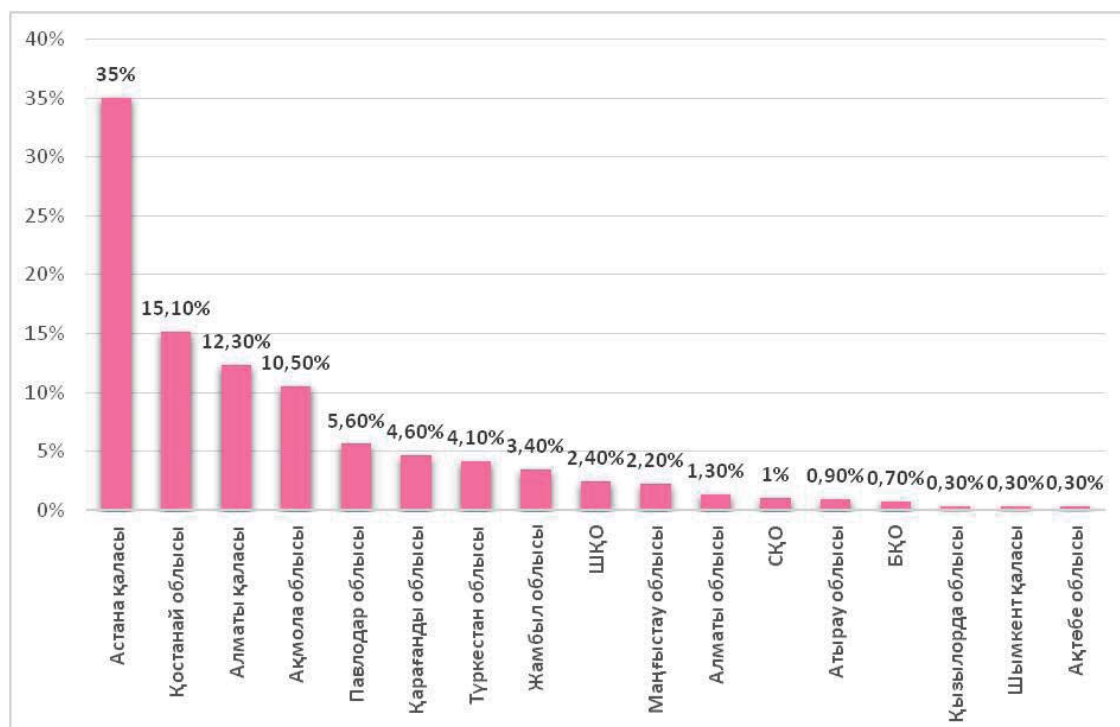
Аймақ	Вол. УЕҰ	Вол.бастамашыл. топ	Жалпы вол. санынан.	Жалпы вол. санынан. тр. ҚР-да
Бастамашыл топтар басым болған аймақтар				
Атырау облысы	41,3%	58,7%	14,2%	7,0%
Қарағанды облысы	28,0%	72,0%	4,7%	4,2%
Ақмола облысы	27,0%	73,0%	5,2%	4,9%
Қостанай облысы	26,7%	73,3%	3,6%	3,4%
БҚО	21,7%	78,3%	10,3%	12,8%
ШҚО	19,0%	81,0%	4,1%	6,1%
Ақтөбе облысы	12,0%	88,0%	4,1%	10,4%
СҚО	8,3%	91,7%	0,8%	3,0%
Жамбыл облысы	7,8%	92,2%	2,1%	8,4%
Маңғыстау облысы	6,8%	93,2%	0,8%	3,7%
Павлодар облысы	4,4%	95,6%	3,8%	28,4%

Волонтерлік бағыттар және іс-шаралар форматы

РФО мәліметтері бойынша 2022 жылы волонтерлер 1088387 сағат жұмыс істеді. Волонтерліктің тұжырымдамасы мен сипаттамаларын ескере отырып, жұмыс істеген сағаттардың саны іс-шаралар мен волонтерлер санына қарағанда тиімдірек екені анықталды. Жүйелі түрде жұмыс жасайтын волонтерлік ұйымдар, мысалы: жануарларға арналған паналар, гуманитарлық көмекті бөлу және жинау пункттері, волонтерлерлік дағдарыс орталықтары, волонтерлердің әлеуметтік асханалары, ProBono волонтерлері (көп жағдайда) және т.б. – өз қызметін іс-шараларға бөлмейді, бірақ күнделікті волонтерлік жұмысын орындайды, сондықтан оны тек сағатпен санауға болады.

Жоғарыда айтылғандай, 2022 жылы РФО есептерге осындай ұйымдар туралы ақпарат бере бастады. Қазіргі уақытта мұндай ақпараттың көлемі 10% -15% - дан аспайтындықтан, бұл нақты сандар мен ұсынылған сандар арасындағы үлкен айырмашылықты тағы бір рет болжауға мүмкіндік береді.

2022 жылғы РФО желісінің деректері бойынша өңірлер бойынша волонтерлер сағаттарының үлес салмағы (%)

Ескерген жөн! Алматы қаласының фронт-офисі «Волонтерлер лигасы» ҚҚ-дан басқа волонтерлік ұйымдардан деректерді жинамады, ал Шымкент, Қызылорда, Маңғыстау, Түркістан, Алматы, Ақтөбе және Батыс Қазақстан облыстарының фронт-офистері волонтерлік белсенділіктің өте төмен қамтылуына ие, сондықтан жоғарыда келтірілген сандарды РФО-ның ақпарат жинау сапасындағы көрсеткіші ретінде қарастырған жөн.

2022 жылғы волонтерлік бағыттар келесідей волонтерлік сағаттар бойынша бөлінді:

Басқа әлеуметтік волонтерлік - 38,35% (417,399 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Астана (49,9%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Ақтөбе облысы, Ақмола облысы, Астана, Алматы (50% - дан астам)

Бұл Қазақстанда кеңінен ұсынылған көптеген іс-шаралары бар волонтерлік бағыт.

Назар аударған жөн! Бұл бағыттағы жұмыс гранттық қаражатпен қамтамасыз етілмейді және тек қана қоғамдық негізде жүргізіледі, сондықтан бұл ретте волонтерлер ең көп сағат жұмсайды. Бұл - азаматтық қоғамның бюджетті бөлу кезіндегі айқындалған басымдылықтарына қарамастан, өткір әлеуметтік мәселелерді дербес анықтайтынын және шешетіндігін білдіреді.

Ең көп таралған «Басқа әлеуметтік волонтерліктің» қатарына: қан тапсыру; Қостанай облысындағы өрт кезінде зардап шеккендер үшін – үш ай бойына жеке гуманитарлық көмекті жинау және тарату, сондай-ақ Қазақстанның бірнеше қалаларында жұмыс істейтін Украинаның гуманитарлық қолдау Штабтары да жатады. Дүкендерде «Жақсылық сөрелерін» орнату жиі кездеседі; қолайсыз ауа-райында Коммуналдық қызметкерлерді ыстық түскі ас пен шәй арқылы қолдау және қамтамасыз ету; әскери бөлімдерде, мектептерде, жазаны өтеу орындарында және басқа да жерлерде кітаптарды жинау; кітапханада бүлінген кітаптарды қалпына келтіру; ауа-райының қолайсыздығы кезінде блокпосттарда күтіп тұрған адамдарды азық-түлікпен қамтамасыз ету; мемлекеттік бағдарламалар және референдум, сыбайлас жемқорлыққа, нашақорлыққа қарсы іс-қимыл (оның ішінде есірткі құралдарының жарнамасын бояу), халықтың әртүрлі топтары ара-

сындағы құқық бұзушылықтар, діни экстремизм мен терроризмнің, алаяқтықтың, түрлі сипаттағы қылмыстардың, балалар еңбегін пайдаланудың алдын алу бойынша түсіндіру жұмыстары; түрлі рейдтік іс-шаралар; әлеуметтік асханалар мен волонтерлік дағдарыс орталықтары; салауатты өмір салтын насихаттау акциялары және спорттық іс-шаралар кезіндегі волонтерлік жұмыстар; көшелерді абаттандыру; тегін такси және мереке күндері немесе жұмыс күндері көшеде тәттілер мен сыйлықтар тарату; балаларды қорғау күніне, мемлекеттік рәміздер күніне, домбыра күніне, қазақ ұлттық киімдері күніне және басқаларға арналған іс-шаралар кезінде.

Сонымен қатар, РФО-ның бұл санатына формат кезінде күмән туындатқан бағыттағы іс-шаралар да кіреді (көбінесе өмірлік қиын жағдайларында адамдарды қолдау бойынша).

«Басқа әлеуметтік волонтерлік» санатында волонтерлікті дамытуға бағытталған іс-шараларды да атап өту керек: оқыту, топ құру, мотивациялық бағдарламалар және ынталандыру.

РФО желісі бойынша 2022 жылы волонтерлікті дамытуға бағытталған 259 іс-шара тіркелді: 11283 волонтер қамтылды, 1387 сағат жұмсалды.

Мұндай іс-шаралардың ең көп саны Астана (54), Қарағанды облысы (40) өңірлерінде өтті, ең көп сағат Астанада (449 сағат) жұмсалды.

Волонтерлікті дамытуға бағытталған іс-шаралардың аз саны Алматы (2), Алматы облысы (3), БҚО (3), Жамбыл облысы (5) өңірлерінде өткізілді, ең аз сағат Алматы облысында (4 сағат) жұмсалды.

1. Birgemiz: Úmit – 29,05% (316158 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Қостанай облысы (46,52%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Қостанай облысы (89,5%)

Бұл бағыттағы волонтерлердің (тұрақты жұмыс істейтін волонтерлік ұйымдар) жұмысы негізінен жоғалған адамдарды физикалық және веб-іздеу арқылы, көптеген түсіндіру және профилактикалық жұмыстар арқылы (көбінесе ТЖД-мен тығыз қарым-қатынаста), ТЖ объектілерін қалпына келтіру кезінде көп көмегін тигізді.

2. Birgemiz: Qamqor – 14,14% (153850 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Астана (25,23%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Түркістан облысы, Батыс Қазақстан облысы, Алматы облысы, Қарағанды облысы, Павлодар облысы (32%-35%)

Бұл бағыттағы волонтерлердің жұмысы негізінен қарттарға, жалғызбасты адамдарға және қиын өмірлік жағдайға тап болған адамдарға аула мен үйді реттестіруге көмектесу, азық-түлік себеттерін жинау, тарату және басқа да гуманитарлық көмек көрсету болды.

3. Birgemiz: Taza Álem – 9,67% (105224 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Қарағанды облысы (19,7%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Астана (63,9%)

Бұл бағыттағы волонтерлердің жұмысы негізінен қоғамдық және табиғи аумақтарды жинау, ағаш отырғызу және ақпараттық-түсіндіру жұмыстары болды.

4. Мәдениет және өнер саласында – 4,52% (49242 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Алматы (35,69%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Маңғыстау облысы (32,4%)

Көп жағдайда бұл бағыттың өкілдігі Алматы қаласы волонтерлерінің көптеген ойын-сауық және коммерциялық емес әлеуметтік іс-шараларға қатысуымен қалыптасатындықтан, бұл ҚР «Волонтерлік қызмет туралы» Заңы тұрғысынан дұрыс емес (1-тарау, 1-б, 5-т. «волонтерлік қызмет- әлеуметтік тұрғыға бағытталған, өтеусіз негізде жүзеге асырылатын, ерікті түрде орындалатын қоғамдық пайдалы қызмет»). Қалған

жағдайларда, бұл волонтерлердің әлеуметтік бағытта концерттер мен іс-шараларды ұйымдастыруы және өткізуі.

5. Birgemiz: Ayala – 2,61% (28453 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Астана (95,07%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Астана (7%)

Бұл бағыттағы волонтерлердің жұмысы негізінен жануарларға арналған пана ұйымдастырудан, сондай-ақ панасыз жануарларға пана іздеуден тұрды.

6. Birgemiz: Sabaqtastyq – 0,54% (5879 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Алматы (34,68%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Шымкент (6,3%)

Осы бағыттағы волонтерлердің жұмысы негізінен балалар үйіндегі балаларға және (айтарлықтай сирек) толық емес және/немесе тұрмысы нашар отбасылардағы балаларға арналған көп бағытты іс-шаралардан тұрды.

7. Birgemiz: Saýlyq – 0,48% (5272 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Жамбыл облысы (37,8%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Атырау облысы (9,4%)

Бұл бағыттағы волонтерлердің жұмысы негізінен денсаулық мәселелері бойынша ақпараттық-түсіндіру жұмыстарынан, волонтерлердің медициналық мекемелердегі жұмысынан (әр түрлі санаттағы ауыр науқастардың бос уақытын ұйымдастыруда), халықтың денсаулығын бағалаудан (терапевтке тегін қабылдау), ProBono дәрігерлерінің жұмысынан тұрды.

8. Birgemiz: Bilim – 0,36% (3925 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Жамбыл облысы (24,13%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Шымкент (3,2%)

Осы бағыттағы волонтерлердің жұмыстары негізінен халықтың әртүрлі топтары үшін компьютерлік сауаттылықты арттыру курстарынан, Egov электрондық порталын пайдалану бойынша жеке курстардан, сондай – ақ тілдік курстарды (ағылшын, қазақ) және қазақ тілінің латын әліпбиі бойынша түсіндіру жұмыстарынан тұрды.

9. Birgemiz: Asyl Mura – 0,26% (2819 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Жамбыл облысы (33,57%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Қызылорда облысы (2,8%)

Бұл бағыттағы волонтерлердің жұмысы негізінен тарихи-мәдени мұра туралы ақпараттық кездесулер мен волонтерлердің қатысуымен экскурсиялар жүргізу (ұйымдастырушылық көмек), сондай-ақ тарихи ескерткіштердің аумақтарын тазарту жұмыстары болды. Ұлттық ойындар турнирлерін ұйымдастыруда волонтерлердің қатысуы байқалады.

Іс-шараларды өткізу форматы

Өткізілген іс-шаралардың форматы «Автоволонтерлік», «Онлайн» (қашықтан атқарылатын қызмет, интернет және/немесе телефон арқылы), «Офлайн» (нақиы уақыт режиміндегі қызмет, іс-шараларға қатысу) санаттары бөлінісінде бағаланды.

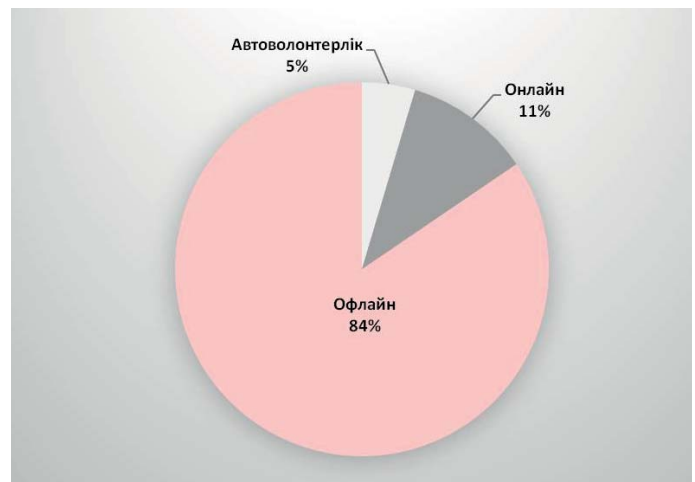
РФО есептерінде сипатталған іс шаралардың жалпы санынан форматтардың үлес салмағы келесідей:

10. Медиа – 0,02% (166 сағат)

Республика бойынша ең үлкен үлес салмағы: Қызылорда облысы және Алматы (33% және 31%)

Өңірдегі іс-шаралардың ең үлкен үлес салмағы: Қызылорда облысы (1,5%)

Осы бағыттағы волонтерлердің жұмысы негізінен әлеуметтік желілерге әртүрлі әлеуметтік мәселелер бойынша бейнероликтер түсірумен қатар, волонтерлік қызмет жөнінде ақпараттар беріліп отырды.

Түрлі бағыттағы іс-шаралардың өңірлерде ұсынылуы

25%-дан астам (●) 5%-дан аз (x)

	AYALA birgemiz	ASYL MURA birgemiz	BILIM birgemiz	QAMQOR birgemiz	SAYLYQ birgemiz	SABAQTASTYQ birgemiz	TAZA ALEM birgemiz	UMIT birgemiz	Медиа- волонтерство	В сфере культуры и искусства	Другое социальное волонтерство
Астана		x	x		x	x	x		x	x	●
Алматы	x	x	x	x	x	x	x		x		●
Шымкент	x	x	x		x				x		●
Ақмола облысы	x	x	x	●	x	x		x	x	x	●
Ақтөбе облысы	x	x	x		x	x			x	x	●
Алматы облысы	x	x	x	●	x	x		●	x	x	
Атырау облысы	x	x	x			x		●	x		
ШҚО	x	x	x		x	x	●	●	x	x	
Жамбыл облысы	x	x	x			x			x	●	
БҚО	x	x	x	●	x	x		x	x	x	●
Қарағанды облысы	x	x	x	●	x	x	●	x	x	x	
Қостанай облысы	x	x	x	x	x	x	x	●	x	x	
Қызылорда облысы	x	x	x		x	x		x	x		●
Маңғыстау облысы	x	x	x	x	x		●	x	x	x	x
Павлодар облысы	x	x	x	x	x	x	●	x		x	x
СҚО	x	x		x	x	x	●	x	x	x	x
Түркістан облысы	x	x	x	x	x	x	●	x	x	x	x

РФО қолдауы

Аймақтық фронт-офистің волонтерлерлік іс-шараларды қолдауы жиі кездеседі:

- волонтерлерді табуға көмектесу;
- іс-шараны таратуға ақпараттық қолдау көрсету;
- ұйымдастырушылық көмек;
- қаражылай және гуманитарлық көмек көрсету;
- автокөлікпен қамтамасыз ету;
- инвентарлікпен көмектесу;
- басып шығаруды қамтамасыз ету.

Аймақ	РФО қолдауының волонтерлер қозғалысы бойынша ұсынылуы
Астана	РФО қолдауы үнемі сипатталады.
ШҚО	РФО қолдауы үнемі сипатталады.
Жамбыл облысы	РФО қолдауы үнемі сипатталады.
Қарағанды облысы	РФО қолдауы туралы айтылады.
Қостанай облысы	РФО қолдауы туралы айтылады.
Маңғыстау облысы	РФО қолдауы туралы айтылады.
Павлодар облысы	РФО қолдауы туралы айтылады.
Шымкент	РФО қолдауы туралы бір реттік сілтемелер бар.
Ақмола облысы	РФО қолдауы туралы бір реттік сілтемелер бар.
Алматы облысы	РФО қолдауы туралы бір реттік сілтемелер бар.
Атырау облысы	РФО қолдауы туралы бір реттік сілтемелер бар.
Қызылорда облысы	РФО қолдауы туралы бір реттік сілтемелер бар.
СҚО	РФО қолдауы туралы бір реттік сілтемелер бар.
Алматы	РФО қолдауы туралы бір реттік сілтемелер бар.
Ақтөбе облысы	РФО қолдауы туралы бір реттік сілтемелер бар.
БҚО	РФО-ның 2022 жылғы қолдауы туралы ештеңе айтылмаған.
Түркістан облысы	РФО-ның 2022 жылғы қолдауы туралы ештеңе айтылмаған.

Басым бағыттардағы жобалардың жұмысы

2020 жылдан бастап КЕАҚ «Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы» волонтерлік қызметтің басым бағыттарына гранттарды іске асыруда. 2022 жылы: «Birgemiz: Bilim «(білім саласындағы волонтерлік),» Birgemiz: Saýluq «(медицина және денсаулық саласындағы волонтерлік),» Birgemiz: Taza Álem «(саладағы волонтерлік),» Birgemiz: Ayala «(саладағы волонтерлік),» Birgemiz: Qamqor» (экология саласындағы волонтерлік), «Birgemiz: Úmit» (ТЖ саласындағы волонтерлік),» Birgemiz: Sabaqtastyq «(әлеуметтік осал санаттағы балалармен және жасөспірімдермен жұмыс саласындағы волонтерлік), «Birgemiz: Asyl Mura» (тарихи-мәдени мұра саласындағы волонтерлік), «Күміс волонтерлік» (зейнеткерлік жастағы азаматтар үшін кез келген бағыттағы волонтерлік).

Өкінішке орай, республикалық гранттарды жеңіп алған қызметкерлер көбінесе оларды республикалық деңгейде жүзеге асыра алмайды (өйткені олар жергілікті аймақтық ұйымдар!) өз аймағымен шектеліп және басқа өңірлерде номиналды тиімсіз іс-шараларды қашықтықтан өткізеді.

Тағы бір айта кетер мәселе кейбір грант алушылардың волонтерлікті дамытуды қолдауға қатысудан бас тартуы: өңірлік фронт-офистер желісінің және Республикалық волонтерлер фронт-офисінің статистикалық деректерін ұсынбаудан басталады (олар **АБҚО-не ұсынған деректер индикаторларды «жабады» және ҚР-дағы волонтерліктің жай-күйінің көрінісін көрсетпейді**).

КҚ «Әлеуметтік жобалар қоры» («Birgemiz: Taza Alem»), РҚБ «Медицина Жастары» («Birgemiz: Saulyq») ЦПГИ есептерінен тек қайталанатын сандарды ұсынды және іске асырылып жатқан бағыттардағы волонтерліктің сапалық сипатын анықтауға арналған сұрақтарға жауап беруден бас тартты.

Есепте төрт жобаның толық жауаптары келтірілген: «Birgemiz: Ayala» («ҚБ «Green Help»), «Birgemiz: Asyl Mura» («ҚҚ «Даналық»), «Birgemiz: Qamqor» («ҚБ «Мүгедектер қоғамы» «Marhabat.KZ»), «Birgemiz: Sabaqtastyq» («ҚБ «Білім беру ұйымдарының қамқоршылық кеңесі» «QOLDAU»). Ұзақ келіссөздерден кейін «Birgemiz: Umit» және «Күміс волонтерлық» («ҚҚ «Қызылорда волонтерлері») деректерін ала алдық.

Үш жылдық жобалардың бірінші жылын іске асыру нәтижелері бойынша ұйымдар таңдалған бағыттағы жұмыстың бірқатар ерекшеліктері мен ерекше тұстарын атап өтті.

Бейінді әлеуметтік және мемлекеттік мекемелермен ынтымақтасатын және сол жерде қолдау тауып отырған жобалар (мысалы, «Birgemiz: Qamqor», «Birgemiz: Sabaqtastyq», «Birgemiz: Asyl Mura», «Birgemiz: Umit») Жамбыл, Шығыс Қазақстан, Түркістан, Қызылорда облыстарының жақсы қатынасуын

атап өтті. Сәл сирек – Астана және Семей қалалары, Ақтөбе, Батыс Қазақстан, Маңғыстау және Қарағанды облыстары. Аз қатысқан респонденттер Ұлытау, Ақмола облыстары мен Республиканың оңтүстік-батысын атады.

Азаматтық сектормен тікелей жұмыс істейтін жобалар (мысалы, «Birgemiz: Taza Alem», «Күміс волонтерлік», сондай-ақ 2021 жыл, «Birgemiz: Asyl Mura»), керісінше, Түркістан, Жамбыл және Алматы облыстарында төмен қатысу және формальды тәсіл байқалатынын айтады және батыс өңірлерде қызығушылықтың жоқтығы туралы (Маңғыстау және Атырау облыстарында) және Солтүстік Қазақстан, Ақмола, Қарағанды, Абай облыстарының, сондай-ақ Алматы және Астана қалаларының қатысуын атап өтеді.

Солтүстік Қазақстан, Қостанай және Павлодар облыстарындағы волонтерлік белсенділік туралы түрлі гранттық жобалар айтылады.

Алынған деректер өңірлердің қажеттіліктеріне, әлеуметтік – экономикалық және мәдени ерекшеліктеріне байланысты Қазақстанның әртүрлі облыстарында волонтерлік белсенділіктің бірегей ерекшеліктерінің болуын тағы да көрсетеді. Өңірлерде волонтерлікті дамыту үшін әлеуметтік және тарихи негіздемелерді, нақты сұранысқа ие және әрбір өңір үшін өзекті болып табылатын нақты волонтерлік бағыттарды қолдау маңызды екені анық. Ол үшін волонтерлер санын көбейту немесе барлық аймақтарда басқа волонтерлер санын көбейту талаптарынан бас тартқан дұрыс.

2021 жылы ҚР - дағы волонтерлік туралы талдамалық баяндамадан үзінді келтіріп кетсек: «Волонтерлік қозғалыстың жұмыс нәтижелері мен мониторингіне сүйене отырып, сондай-ақ Ұлттық волонтерлік желі мен серіктестік волонтерлік ұйымдар өкілдерінің нақты мысалдары мен тәжірибесіне сүйене отырып, волонтерлік қызметтің сипаты Қазақстанның әрбір өңірінде өзіндік бірегей ерекшеліктерге ие екені, ал волонтерлік феноменнің дамуы аймақтардағы әлеуметтік және экономикалық жағдайларға, аумақтық,

географиялық, экологиялық және басқа да көптеген факторларға байланысты. Осыған байланысты - сандық көрсеткіштер бойынша өңірлердегі волонтерлік саланы салыстырмалы түрде бағалау өте тиімсіз» екені анықталды.

Шағын гранттарға берілген өтінімдердің мазмұнына сүйене отырып, қаржылық қолдауға мұқтаж және қоғамда сұранысқа ие волонтерлік бастамаларды бөліп көрсетуге болады:

- жануарларға адамгершілік қатынасты қалыптастыру бойынша балалар мен жасөспірімдер арасындағы акциялар («Birgemiz: Ayala»);
- жануарлармен қарым-қатынас мәдениетін өзгертуге бағытталған білім таратушылық жұмыс («Birgemiz: Ayala»);
- тегін ветеринариялық қызметтер көрсету («Birgemiz: Ayala»);
- қарттарға арналған ақпараттық сауаттылық курстары («Birgemiz: Qatqor»);
- егде жастағы адамдарға арналған қолөнер үйірмелерін ашу («Birgemiz: Qatqor»);
- жастар арасында құнды орындарды танымал ету және тарихи экскурсиялар өткізу («Birgemiz: Asyl Mura»);
- ескерткіштерді қалпына келтіру және сақтау, сондай-ақ мәдени-тарихи нысандардың аумағында жинау жұмыстарын жүргізу («Birgemiz: Asyl Mura»);
- тарихи-мәдени деректерді цифрландыру және медиа платформаларды пайдалану («Birgemiz: Asyl Mura»);
- арт-терапия, қолданбалы дағдыларды оқыту және әлеуметтік қамқорлықтағы жасөспірімдерге психологиялық тренингтер өткізу («Birgemiz: Sabaqtastyq»);
- жоғалған адамдарды іздеу («Birgemiz: Úmit»);
- өрт қауіпсіздігінің алдын-алу («Birgemiz: Úmit»);
- балаларды ТЖ кезінде жүріс-тұрыс ережелеріне үйрету («Birgemiz: Úmit»);
- зейнеткерлік жастағы адамдарды волонтерлік қызметтің әртүрлі түрлеріне тарту («Күміс волонтерлік»).

Қызылорда облысында жануарларға арналған баспананың жетіспеушілігі жедел шешуді талап ететін өзекті мәселе болып табылады.

Жобаны іске асырушылар мен мамандандырылған волонтерлік ұйымдар гранттардан тыс жүзеге асырылатын немесе шағын гранттар аяқталғаннан кейін жұмысын жалғастыратын және жүйелі қолдау арқылы тиімдірек болуы мүмкін волонтерлердің жұмысын атап өтті:

- жануарларға арналған баспаналарда физикалық көмек – қоршауларды жинау, салу; баспаналарға қаражат жинау;
- иттер иелері арасында жануарларды тәрбиелеу бойынша консультациялар және сауаттылықты насихаттау; панасыз жануарларға үй іздеу; үйсіз жануарларды зарарсыздандыру;
- әлеуметтік қызмет көрсету орталықтарында құм терапиясы бойынша (Ақтау, Атырау, Ақтөбе, Орал) және басқа да мәдени-демалыс іс-шаралары бойынша тұрақты мастер-класстар өткізу; психоневрологиялық аурулары бар балалармен және олардың ата-аналарымен жалғызбасты қарттарға тәттілер дайындау және азық-түлік сатып алу (инклюзивті волонтерлік); пікірлес қарттар клубының жұмысы (Алматы облысы); әлеуметтік қызмет көрсету орталықтары 55+ сауаттылық (Қарағанды облысы); қарт адамдарға көмек алуға өтінім беруге арналған мобильді қосымшаның жұмысы; гуманитарлық штабтардың көп саны;
- волонтерлерді шоғырландыру және оларды тарихи-мәдени мұраны сақтауға тарту; мәдени-тарихи объектілердегі сенбіліктер; ескерткіштерге QR-кодтар орнату; мұражайларда волонтерлерге көмек көрсету (мемориалдық кешендер бойынша волонтер гидтерді дайындау, 3D мұражай құру және т. б.), археологиялық қазбалар мен мұра объектілерінің аумағында; тарихи-мәдени клубтарды ұйымдастыру;
- өмірлік қиын жағдайдағы балаларды қолдау орталығында волонтерлердің жұмысы; аула клубтарының жұмысы; жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған білім беру ұйымдарының қамқоршылық кеңестерінің жұмысы шеңберіндегі волонтерлік іс-шаралар; бос уақытын ұйымдастыру үшін балалар үйлеріне бару;
- жоғалған адамдарды іздеу;
- зейнеткерлердің волонтерлігі (әр түрлі бағыттар мен күміс волонтерлер клубтары), соның ішінде ауылдық жерлерде;
- осы баяндаманың волонтерлік бағыттар және іс-шаралар форматы «тарауының» басқа Әлеуметтік волонтерлік «бағанында сипатталған басқа да іс-шаралар.

Сарапшылар мен бағыт өкілдерінің пікірлері бойынша Қазақстандағы волонтерлік орта бұрыннан бар волонтерлік бастамаларды қаржыландыру кезінде бірден және елеулі сапалық (кейбір жағдайларда және сандық) өсуді көрсететінін атап өту маңызды. Мұндай оң жауап Тапсырыс беруші сипаттаған ТК жобаларынан айырмашылығы, азаматтық қоғам қалыптастырған жобаларға тән.

Жүйелік негізде қолдау алатын бастамалар әсіресе тұрақты болып

Грант алушылар келесі ұйымдар мен топтардың қолдауын атап өтеді:

- ТЖМ және өңірлік ТЖД («Birgemiz: Úmit»)
- бейіндік жобалар министрліктер мен ведомстволар («Birgemiz: Sabaqtastyq»)
- облыстар бойынша жұмыспен қамту және әлеуметтік бағдарламалар басқармалары, әлеуметтік қызмет көрсету орталықтары («Birgemiz: Qamqor»)
- мәдениет басқармасының, ұйымның жобасына бейіндік («Birgemiz: Asyl Mura»)
- «СҚО-ВторРесурс» ЖШС, «РиМ-Қазагро» ЖШС, «LS Astana» ЖШС, «Вторсырьье Караганда» ЖК, «KWR»компаниясы («Birgemiz: Ayala»)
- волонтерлер қауымдастығы (барлық грант алушылар)

Грант алушылардың пікірлері мен ұсыныстары

Грант алушылардың көпшілігі Азаматтық бастамаларды қолдау орталығының жобалары бойынша жұмыста екі негізгі қиындықты көрсетеді:

1) Әр түрлі формада бірдей мазмұндағы статистикалық ақпараттың жиі жүйесіз сұраулары. Үнемі өзгеріп отыратын нысандарды бірдей қайталанатын ақпаратпен шұғыл түрде толтыру қажеттілігі жобаның тікелей жүзеге асырылуына кедергі ретінде сипатталады.

2) Үш жылдық жобалардың егжей-тегжейлі жоспары мен шығындар сметасына өзгерістер енгізу мүмкіндігінің болмауы. Гранттық шарттарға қол қойылған сәттен бастап елдегі экономикалық жағдай қоғамның басқа аспектілері қалай өзгертетіні айтарлықтай өзгерді. Бұл бастапқыда жасалған сметалардың тиімді болмауына және қол қойылған іске асыру жоспарларының өзектілігін жоғалтуына әкеледі. Алынған бюджетті бөлу схемасын қайта қарау және өзгеріп отырған әлеуметтік-экономикалық жағдайды ескере отырып, егжей-тегжейлі жоспарға (және мүмкін индикаторларға) өзгерістер енгізу мүмкіндігі жобалардың нәтижелеріне айтарлықтай сапалы әсер етуі мүмкін.

Сонымен қатар, қаржыландырудың тұрақты кідірістері және есептерді қарау мен тексерудің артық уақыты туралы айтылады. Грант алушылар грант берушінің жұмыс тиімділігін арттыру мақсатында оның штатын ұлғайтудың өзектілігін атап өтеді.

Сонымен қатар, барлық грант алушылар ынтымақтастықтың жағымды жақтарын атап өтеді:

- 1) Азаматтық бастамаларды қолдау орталығы баспасөз қызметі тарапынан ақпараттық қолдау
- 2) Жетекшілік ететін менеджерлерге, атап айтқанда гранттық құжаттама бойынша түрлі мәселелерді түсіндіруге көмектесу.
- 3) «Еститін» ұйымның мысалы: грант алушылардың ұсынымдарын ескере отырып, өзара іс-қимыл тетіктерін, есептілік нысанын, өтінім беру нысанын және құжаттарды ресімдеуді жыл сайын жақсы жаққа жаңарту. Қоғамдық міндеттерді шешу үшін келіссөздерді белсенді жүргізу мүмкіндігі.
- 4) Ұсынылған жобалардың ұзақ мерзімділігі.

Айтылған ұсыныстардың ішіндегі ең бастысы мыналарды атап өткен жөн:

1. Өңірлерде волонтерлікті жүйелі дамыту қажеттілігі – халық үшін, атап айтқанда, мемлекеттік сектор өкілдері үшін кең ақпараттық-білім беру науқанын жүргізу; волонтерлікті қолдау стандартын енгізу.

2. Гранттардың, оның ішінде шағын гранттардың жосықсыз орындаушыларының тізілімін құру және жария орналастыру.

3. Күшті эмоционалды күйзеліс жағдайында жұмыс істейтін волонтерлерге білікті психологиялық қолдау көрсету қажеттілігі (қиын жағдайдағы және әлеуметтік мекемелердің қамқорлығындағы адамдармен жұмыс істеу, хоспистерде және ауруханаларда жұмыс істеу, мүмкіндігі шектеулі адамдармен жұмыс істеу, үйсіз жануарлармен жұмыс істеу және т.б.).

ҚР волонтерлерінің экономикалық үлесі

Бұрын айтылғандай, РФО есептерінде көптеген бастамалар ескерілмеген, бұл нақты сандар мен ұсынылған сандар арасындағы айтарлықтай айырмашылықты болжауға мүмкіндік береді.

Егер мысал ретінде тек үш республикалық ұйымды алсақ, волонтерлік жұмысы РФО есептерінде ескерілмеген ұйымдардың ішінен Қазақстан Республикасының жалпы волонтерлік белсенділігіне үлкен әсер ететін елеулі көрсеткіштерді көруге болады.

Мәселен, Ұлттық волонтерлік желінің кейбір волонтерлік бағдарламаларын қарау кезінде тек 2022 жылы ғана көрінеді:

1. ЮНИСЕФ Қазақстан және АҚШ бірлескен бағдарламалары (BeSafe Қазақстан, QauipsizInternet, Tik-Tok volunteers, volunteering for education, медицина-волонтерлер) республиканың түкпір-түкпірінен 3600 сағат жұмыс істеген 705 волонтерні тартты.

2. Ардагерлер мен тыл еңбеккерлеріне арналған «Жеңіс» республикалық жобасы шамамен 2200 сағат ішінде жұмыс істеген 170 волонтерні тартты.

3. Әлемдік және дәстүрлі діндер көшбасшыларының VII съезінің үйлестірушілері мен волонтерлерінің жұмысы. 4936 сағат жұмыс істеген 85 волонтер тартылды.

4. Әлеуметтік бағытталған және іс-шаралардағы волонтерлер мен үйлестірушілердің жұмысы (кемінде 1215 волонтер, кемінде 16155 сағат).

2012 жылы қазақстандық бастама ретінде пайда болған және қазіргі уақытта әлемнің 13 елінде (150 клуб, 3278 адам) бар «28 петель» қоғамдық қоры (шала туылған балаларға арналған өмірлік қажетті жиынтықтарды тоқу), Қазақстанда 2022 жылы кемінде 38100 сағат жұмыс істеген 537 волонтер (20 қала) тартылды.

Қазақстанның бірқатар қалаларында (барлық кезеңде 10 қала) 2022 жылы ашылған Украинаның гуманитарлық қолдау штабы кемінде 1418 сағат жұмыс істеген 500-ден кем емес волонтерлерді тартты (оның 61000-ы Нұрсұлтан қаласының 2022 жылғы наурыз және сәуір айларындағы есебінде ескерілген).

Қазақстан Республикасында мұндай ұйымдардың ондаған екенін ескере отырып, сондай-ақ өңірлік фронт-офистердің волонтерлік жергілікті белсенділіктің төмен қамтылуын (кейбір айларда бірқатар өңірлерде 5% - ға дейінгі төменгі белгімен) назарға ала отырып, волонтерлер жұмыс істеген сағаттардың нақты саны осы есепте ұсынылған көрсеткіштерден асып кетуі мүмкін деп айтуға болады.

Мұнда АБҚО гранттық волонтерлік жобалары шеңберінде жұмыс істеген волонтерлік сағаттардың шамамен санын қосайық: «Birgemiz: Saýlyq» – кемінде 4500 сағат, «Birgemiz: Taza Alem» – кемінде 8500 сағат, «Birgemiz: Ayala» – кемінде 4200 сағат, «Birgemiz: Qamqor» – кемінде 4000 сағат, «Birgemiz: әmit» – кемінде 8400 сағат, «Birgemiz: Sabaqtastyq» – 7460 сағат, «Birgemiz: Asyl Mura» – кемінде 4722 сағат, «күміс волонтерлік» – кемінде сағат. «Birgemiz:

Bilim» – деректер берілмеген. Барлығы 45182 сағаттан кем емес (21235 волонтер тартылды, 800-ден кем емес іс-шара өткізілді).

Қызметі тіркелмеген басқа да волонтерлер ұйымдары бар, мысалы, «Жас Ұлан» РҚБ (бірыңғай республикалық балалар-жасөспірімдер ұйымы), онда тек Павлодар облысында волонтерлер бір жылда кемінде 7000 сағат жұмыс істеген.

Осылайша, тек үш тіркелмеген волонтерлық ұйымның, республикалық балалар мен жасөспірімдер ұйымының бір аймағының және Стратегиялық зерттеулер орталығының 9 гранттық жобасының 8-інің (есепке енгізілген бірнеше жағдайды қоспағанда) жұмысын қарастыра отырып, біз РФО (1088387 сағат) бойынша жұмыс істеген жалпы сағат санының 24%-ға (+258991 сағат) ұлғаюы туралы айтуға болады.

Есепке алынбаған бастамаларды да (тек жоғарыда сипатталғандарды ғана) ескере отырып, волонтерлік сағаттарды бөлуді ескере отырып, аймақтардағы орташа айлық жалақыны салыстыруды қолдана отырып, РФО-ның жоғары бағаланған индикаторларындағы ықтимал қателіктерді ескере отырып, мынандай қорытынды жасауға болады:

Қазақстан Республикасындағы волонтерлердің экономикалық үлесі 2022 жылы кемінде 2,6 млрд. теңгені құрады.

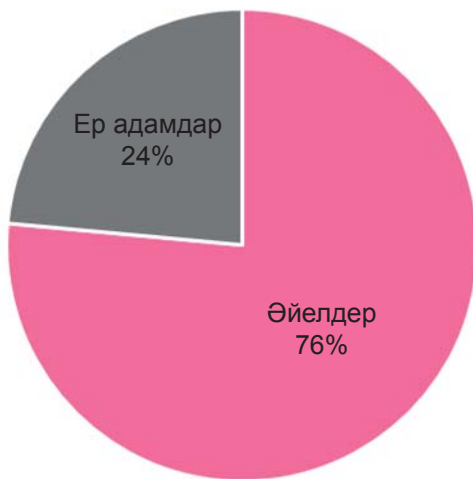
Волонтерлік сағаттарды бөлуді ескере отырып, экономикалық қызмет түрлері бойынша орташа айлық жа-лақыны салыстыру кезінде волонтерлердің экономикалық салымының көлемі де шамамен 2,2 – 2,6 млрд. теңгеге бағаланады.

2022 жылы волонтерлердің бағаланатын жұмыс сағаттарының саны 742 адамның толық мөлшерлеменен жұмыс істеген жылымен салыстырылады.

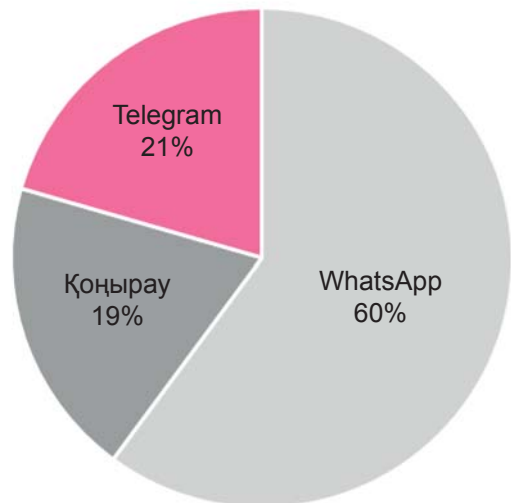
Халықтың қызығушылығы

Волонтерлік мәселелері жөніндегі бірыңғай ақпараттық орталық 2022 жылы волонтерлік тақырыбына 2500-ге жуық өтініш және волонтерлікке қатысы жоқ 600-ден кем емес өтініш қабылдады. Барлық өтініштер, соның ішінде волонтерлікке қатысы жоқ өтініш беруші өңдеп, нәтижесін алғанға дейін жеткізді.

Жынысы бойынша

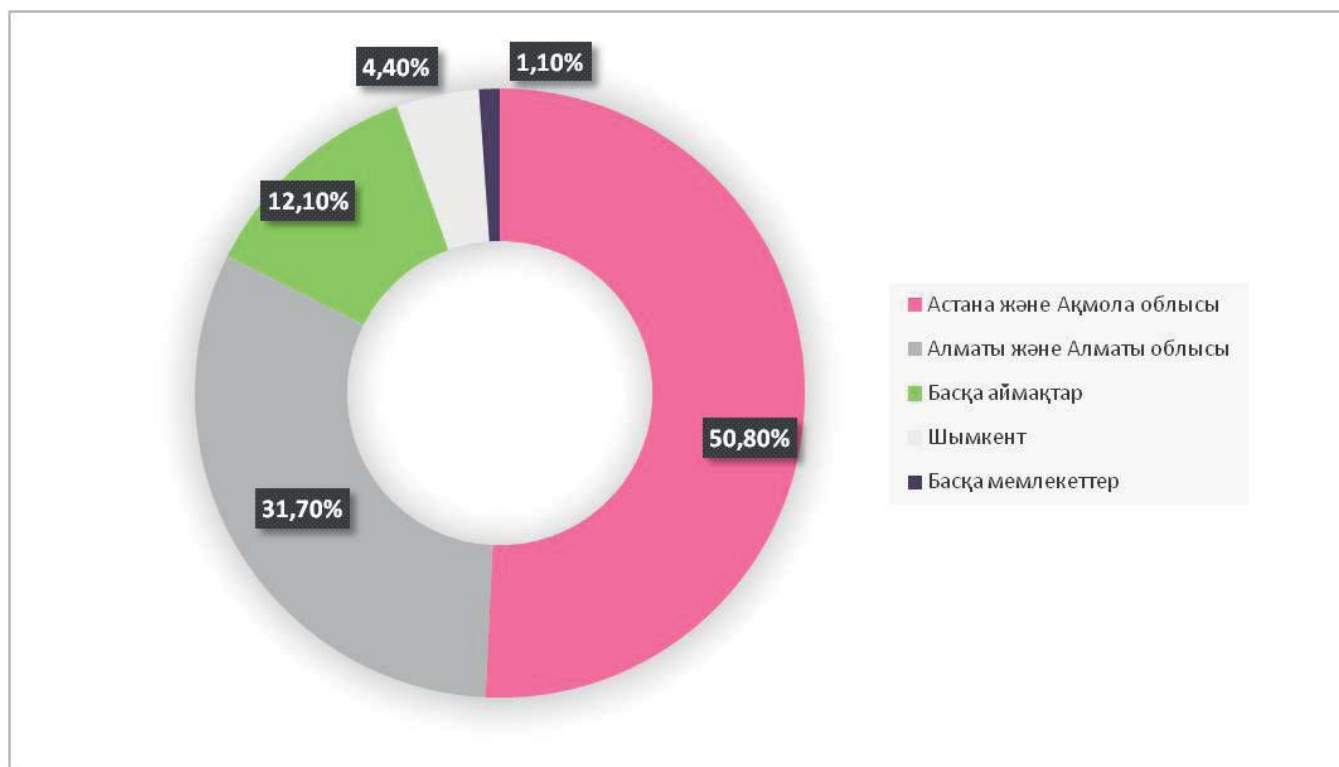

Байланыс арналары:

Мазмұны бойынша келіп түскен хабарламалар келесі сипатта болды:

Басқа елдер Өзбекстан, Қырғызстан, Тәжікстан, Украина, Германия, Грузия, Непал, Ресей және Жапониядан келген өтініштермен ұсынылды. Көп жағдайда бұл Қазақстанда, оның ішінде онлайн, соның ішінде Қаңтар оқиғаларына байланысты және Украинаға гуманитарлық көмекке қатысты волонтер болу туралы өтініштер болды. Сондай – ақ, шетелдік өтініштер кеңес алу туралы өтініштерге қатысты және бірнеше - «Жыл волонтері» сыйлығына қызығушылық танытты.

Халықаралық тәжірибе және ынтымақтастық

2022 жылы өткен Орталық Азия азаматтық қоғамының іс-шаралары (мысалы, волонтерлердің Орталық Азия форумы (Қазақстан, Тамыз), азаматтық қоғамның Орталық Азия форумы (Өзбекстан, қараша), Орталық Азия сарапшыларының форумы (Өзбекстан, қараша)) бүкіл Орталық Азия өңірінің азаматтық қоғамының бірыңғай процестері ретінде жекелеген елдердің әлеуметтік процестерін қараудың өзектілігін көрсетті.

ОА елдері тек географиялық қана емес, сонымен бірге жалпы тарихи, мәдени және моральдық контексттерді де байланыстырады. Осыған байланысты мемлекетаралық ынтымақтастық мәдени-гуманитарлық және әлеуметтік байланыстар, Сауда, экономика, қауіпсіздік, экологиялық проблемаларды шешу, баламалы энергетиканы ілгерілету және ғылыми-техника-

лық прогресті қолдау саласындағы бірлескен даму бағытында белгіленді. Мұндай жұмыс Орталық Азия өңірінің азаматтық қоғамын нығайту үшін құнарлы негіз қалыптастырады.

Форумдардың қарарларын бес мемлекеттің (Қазақстан, Қырғызстан, Тәжікстан, Түрікменстан, Өзбекстан) азаматтық қоғамы мен волонтерлік қоғамдастығының экспреттері құрастырды және «Ұлттық волонтерлік желі» ЗТБ байқаулары мен ұсынымдарына сәйкес келеді, олар 2019-2022 жылдары республиканың көптеген волонтерлік, азаматтық ұйымдары мен бастамашыл топтары арасындағы тұрақты кездесулер мен дөңгелек үстелдер негізінде әзірленді және ұсынылды Қазақстан.

Міне, олардың кейбіреулері:

Форум қарары	Ұсыныстарға сілтеме немесе республикалық ФО-ның атқарған жұмысы
<p>1. Билік тарапынан волонтерлер қозғалысына жан-жақты қолдау көрсетілуі керек. Бірінші кезекте волонтерлерді осы (талап қою) бағыттағы жұмыстың ерекшелігіне оқытуды ұйымдастыру қажет (ОАВФ).</p> <p>2. Осы (ТЖ саласы) бағыттағы жобаларда оқыту және ілеспе компонентті әзірлеуді және енгізуді қамтамасыз ету қажет (ОАВФ).</p>	<p>2021 жылы республикалық ФО сарапшылары волонтерлерді қолдау стандартын және негізгі бағыттар бойынша волонтерлерді даярлаудың бірыңғай бағдарламасын әзірледі. Өкінішке орай, «Қазақстан Республикасында 2021 жылы волонтерлік қызмет туралы талдамалық есеп» құжатында, сондай-ақ АҚДМ үшін 2022 жылғы шілдеге арналған АФО есебіне қосымшада сипатталғандай, Стандартты (және Бірыңғай оқыту бағдарламасы) әзірлеу және қабылдау) аймақтарда осы Стандартты енгізу бойынша жеке кешенді мақсатты жұмыс жүргізілмесе, өз бетінше әсер етпейді және зиян келтіруі мүмкін.</p> <p>Стандартты енгізу бойынша іс-шаралар 2022 жылға жоспарланған, бірақ Тапсырыс беруші оны жүзеге асыруға қаражат бөлмеген, бұл аталған жұмыстың нәтижесінің болмауына әкелді.</p>
<p>3. Өңірлерде де, халықаралық алаңдарда да (мысалы, съездер, оқыту және өзара оқу-жаттығулар кезінде) волонтерлер мен ТЖ департаменттерінің өзара іс-қимылының тұрақты практикасын қамтамасыз ету қажет (ОАВФ).</p>	<p>Ұлттық волонтерлік желі ҚР ТЖМ-мен меморандум аясында 2022 жылы өңірлік ТЖД үшін волонтерлік құрамдас бөлікпен өзара іс-қимыл бойынша оқыту өткізді, сондай-ақ волонтерлердің оқу-жаттығуларға қатысуы туралы уағдаластыққа қол жеткізді. Қазіргі уақытта ТЖД әр түрлі санаттағы және қиындық деңгейлеріндегі мәселелерді шешуде өздерінің аймақтық волонтерлер ұйымдарымен тығыз жұмыс істейді.</p>
<p>4. Волонтерлерді тарту кезінде ТЖ зардаптарын жоюға көмектесу арқылы қажетті заттар және киім-кешекпен қамтамасыз етуді көздеу (ОАВФ).</p>	<p>Төтенше жағдайларда және басқа да жағдайларда волонтерлерді қолдау мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін өңірлік фронт-офистерді қаржыландыру бойынша ұсынымдар 2021 жылғы маусымнан бастап АҚДМ және ҚҚДИ -ға бірнеше рет ұсынылды, оның ішінде «Қазақстан Республикасындағы волонтерлік қызмет бойынша 2021 жылғы талдамалық есеп» құжаты. », және АҚДМ үшін 2022 жылдың шілдесіне арналған АФО есебіне қосымша.</p>
<p>5. Өзгерістер мен даму агенттері ретінде волонтерлердің оң имиджін құру үшін ресурстарды жұмылдыру (ОАВФ).</p> <p>6. Волонтерлік компонентпен жұмыс істейтін мектептерде, колледждерде, жоғары оқу орындарында мамандар үшін кәсіби стандарттарды әзірлеу қажет (ОАВФ).</p>	<p>Волонтерліктің ерекшелігі, оның түрлері мен бағыттары, қайырымдылықтан түбегейлі айырмашылығы туралы халық үшін кең ақпараттық науқанды қамтамасыз ету, сондай-ақ әзірленген PR-стратегия бойынша волонтерлік мәртебені арттыруға кепілдік беру "Волонтерлік қызметті ынталандыру қадамдары" құжатында (2021 жылғы шілде) және 2021 жылға арналған волонтерлік талдау баяндамасында ұсынылды.</p>
<p>7. Өңірдегі азаматтық қоғамның ағымдағы жағдайы туралы баяндамаларды үнемі жариялау, ақпараттық жобалар жасау қажет (ОАВФ).</p> <p>8. Өңірдің өзекті мәселелері бойынша бірлескен (өңірлік) зерттеулер жүргізу қажет (ОАВФ).</p> <p>9. Сарапшылардың бастамаларын көтермелеу тетіктерін құру, оның ішінде желілік өңірлік зерттеу жобаларын қолдау .</p>	<p>АҚДМ-ға 20.12.21 жылғы хатта ("Қазақстан Республикасында волонтерлікті дамыту жөніндегі ұсынымдар" 544/21) әрбір өңірдің волонтерлік қозғалысының ерекшелігін, ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен перспективаларын анықтау үшін Қазақстандағы волонтерлік қызмет бойынша кеңейтілген зерттеу жүргізу ұсынылды. Соңғы кең ауқымды зерттеу 2014 жылы, ал тар бағытталған зерттеулер 2016 және 2019 жылдары жүргізілді. Волонтерлік қызметтің барлық аспектілерінде одан әрі стратегия құру үшін волонтер жылының өтуімен, пандемия волонтерлерінің жұмысымен және РФО желісін енгізумен өзгерістер алған жаңа мәліметтерге негізделу қажет.</p>

Резолюция Форума	Ссылка на рекомендации или проделанную работу Республиканского ФО
<p>110. Экоактивистер үшін көтермелеу шараларының жүйесін әзірлеу (ОАВФ).</p> <p>11. Барлық жастағы және кәсіптердегі волонтерлерді көтермелеудің тиімді жүйесін ойластыру және енгізу (ОАВФ).</p>	<p>Бұл туралы бірқатар РФО құжаттарында, оның ішінде 20.12.21 ж. МИОР-ға жолдаған хатында («Қазақстан Республикасында волонтерлік қызметті дамыту бойынша ұсыныстар», 544/21 с.) көрсетілгендей:</p> <p>- волонтерлер үшін мотивациялық жобаларды жүйелі тұрақты негізге қою қажет. «Жыл волонтері» халықаралық сыйлығы нақты жұмыс істеп тұрған қазақстандық волонтерлерге назар аудару; қазақстандық және халықаралық номинацияларды бөлу; ұзақ және сапалы халықаралық пиар-науқан өткізу; комиссияның халықаралық құрамын тарту; онлайн дауыс беруді болдырмау және жүлде қорына көзқарасты қайта қарау бөлігінде мұқият назар аударуды және өзгертуді қажет етеді.</p> <p>- «Жыл волонтері» халықаралық сыйлығына үміткерлерді іріктеудің бірінші кезеңі ретінде әрбір өңір үшін міндетті түрде жыл сайынғы «Үздік волонтер» өңірлік қазақстандық сыйлықтарды өткізу өте маңызды.</p>
<p>12. Мемлекеттік органдар өкілдерінің әлеуетін дамыту және мемлекеттік емес коммерциялық емес ұйымдармен өзара іс-қимыл мәселелері бойынша сындарлы диалог құру.</p>	<p>РФО стратегиялық құжаттарында, оның ішінде 2021 жылға арналған волонтерлік қызмет жөніндегі талдамалық есепте бірнеше рет атап өтілгендей, аймақтарда волонтерлік қызметті дамытудың қайталануы барлық тартылған бөлімшелер мен қызметкерлерді оқытусыз басталды, бұл бірқатар жүйелік мәселелерге әкелді және алып келеді. қателіктер жіберіп, волонтерліктің дамуына кедергі келтіреді. 2021 жылдың маусым айынан бастап РФО баяндамалары мен ұсынымдарында Қазақстанға тән волонтерлік тұжырымдаманы тұжырымдау және кеңінен таратуды қоса алғанда, халық пен мемлекеттік органдар үшін волонтерлік қызмет туралы ағартушылық іс-шараларды жалғастыру және күшейту қажеттілігі бірнеше рет сипатталған.</p>

Сонымен қатар, форумдардың маңызды қарарларының ішінде қазіргі қазақстандық волонтерліктің шынайылығында қандай да бір дәрежеде көрініс табатын мынадай шешімдерді бөліп көрсеткен жөн:

- ОА елдерінде ТДМ 13+ жаһандық климаттық күн тәртібін ілгерілету, халықтың, әсіресе жастардың климаттың өзгеруіне байланысты тәуекелдер, қажетті бейімделу шаралары және табиғи экожүйелерді қорғау туралы хабардарлығын арттыру бойынша өңірлік, еларалық волонтерлік бастамаларды дамыту қажет.
- Осы бағыттағы халықаралық тағылымдамаларды қолдау қажет (ОАВФ).
- Үздік тәжірибелермен алмасу, бірлескен бастамалар мен жобаларды дамыту үшін елдерді ротациялай отырып, ОА өңіріндегі волонтерлік қоғамдастық үшін халықаралық форумдар мен алаңдарды одан әрі қолдау қажет (ОАВФ).
- Волонтерлердің тағылымдамаларын қолдау арқылы әрбір елге тәжірибені бейімдей отырып, өңірдің ОА әлеуметтік жобаларын тираждауды қамтамасыз ету қажет (ОАВФ).
- Экономикалық қана емес, әлеуметтік дамуға, елдердің адами капиталын дамытуға (волонтерлердің үлесін бағалау индекстері) волонтерліктің үлесін бағалаудың бірыңғай/әмбебап тәсілдері мен әдіснамасын әзірлеуге жоғары қажеттілік бар (ОАВФ).
- Ұлттық және өңірлік деңгейлерде даму стратегияларын және басқа да секторлық стратегияларды құрастыруда, консультацияларда және әзірлеуде волонтерлерді тарту қажет (ОАВФ).

2023 жылға арналған волонтерлікті дамыту перспективалары

Сипатталған перспективалар мен ұсынылатын тетіктер Қазақстан Республикасындағы Волонтерлік қозғалыстың 2021-2022 жылдардағы әртүрлі көрсеткіштерінің талдауына, сондай-ақ АФО және РФО-мен Workshop нәтижелеріне (2022 жылғы 4-5 желтоқсан) негізделген. Төменде келтірілген ұсыныстар Волонтерлік қызметті қолдау және дамыту бойынша өңірлерге арналған АӘК әзірлеген техникалық тапсырманың хаттамасы болып табылады.

BIRGEMIZ: áreket iaqyту коронавирустық пандемия кезіндегі волонтерлердің Республикалық фронт офисінің тәжірибесін ескере отырып, ҰҚҚ 2023 жылға арналған Қазақстанда волонтерлік қызметті дамытудың перспективалық бағыттарын анықтайды:

1. «TALAP» қолданбалы зерттеулер орталығы «ҚҚ әзірлеген волонтерлік қызмет бойынша ақпаратты жинау және елдің әлеуметтік-экономикалық дамуына волонтерлік қызметтің үлесін бағалаудың бірыңғай әдістемесін енгізу тетігін пысықтау (волонтерлік бойынша деректерді іздеу және жинау қиындықтарын еңсеру, сондай-ақ волонтерлердің экономикалық үлесін есептеу).

2. 2021 жылғы қарашада әзірленген Қазақстандағы «Волонтерлікті мемлекеттік қолдау стандартын» мемлекеттік құрылымдардың қызметіне кезең-кезеңімен енгізуге кірісу («Ұлттық волонтерлік желі» ЗТБ өткізген «Волонтер жылының қорытындылары туралы есеп» деректері бойынша сараптамалық сауалнамадан респонденттердің көпшілігі волонтерлікті дамыту үшін бірыңғай тәсілдерді, стандарттарды әзірлеу және енгізу қажет деп санайды волонтерлікті қолдау және волонтерлердің үлесін бағалаудың бірыңғай әдістемесі, сондай-ақ «Қазақстан Республикасының волонтерлік қызметі туралы Заңға» өзгерістер енгізілуі қажет).

Маңызды! Тәуелсіз ұйымдар мен волонтерлік саласындағы мамандардан 2023 жылға арналған мониторинг қадамдарын әзірлеу және енгізу.

3. Қазақстанның әр саласы үшін волонтерлік жоспарларды жеке әзірлеу. Сондай-ақ өңірлерде халықты волонтерлік қозғалысқа тарту жөніндегі жұмысты жақсарту, волонтерлерге қажеттілікті анықтау үшін өңірлердегі қоғамдық ұйымдармен бірқатар кездесулер өткізу және волонтерлерді тарту жөніндегі акцияларды жоспарлау ұсынылады.

4. Ерекше қажеттіліктері бар адамдармен жұмыс істеу үшін және балалар мен жасөспірімдердің әлеуметтік осал топтарымен жұмыс істеу кезінде тәуекел аймақтарында, ТЖ-да волонтерлерді оқытудың бірыңғай бағдарламасымен жұмысты жалғастыру.

5. Волонтерлік үшін инфрақұрылымдық базаны қалыптастыру (сараптамалық сауалнама нәтижелері бойынша волонтерлік мәселелермен айналысатын үкіметтік емес ұйымдарға Үй-жайлар беру, сондай-ақ волонтерлікті қолдау орталықтарын құру қажет. Бұл ретте фронт-офис қызметкерлері де цифрлық және интернет-ресурстарға қол жеткізуді сұранысқа ие деп санайды).

6. Мемлекеттік қызметшілерге арналған оқыту семинарлары мен воркшоптарын өткізу, бірыңғай әдіснаманы, гайдбуктарды, волонтерлік сектормен өзара іс-қимыл жөніндегі нұсқаулықтарды әзірлеу және жергілікті басқару органдарына күндізгі оқытудан кейінгі келесі кезең ретінде тарату (мемлекеттік құрылымдармен жұмыс тәжірибесі волонтерлік мәселелермен айналысатын қызметкерлердің волонтерліктің негізгі қағидаттары туралы көбірек хабардар илестігін немесе ақпараты жоқ екенін көрсетеді волонтерлік бастамаларды олардың бағыты бойынша жұмысқа тарту туралы).

7. Өңірлердегі волонтерліктің ерекшелігін, волонтерлік сектор ішіндегі ең тиімді өзара іс-қимылды және осы сектордың бүкіл мемлекеттің жұмысына қатысуын түсіну үшін волонтерлік салада кеңейтілген зерттеу жүргізу.

8. Платформаны жаңғырту жоспарын әзірлеу Qazvolunteer.kz волонтерлік жобалар туралы хабардар етеді және волонтерлік тақырыптағы жаңалықтар интеграторы ретінде қызмет етеді.

9. Волонтерлік қозғалыстың мүмкіндіктерін кеңейту және басқа салалармен байланыс нүктелерін ұлғайту үшін халықаралық тәжірибеге сүйене отырып, халықаралық волонтерлік практикалар шеңберіндегі ынтымақтастықты нығайту қажет (сарапшылардың пікірінше, Қазақстанда халықаралық волонтерлікті дамыту үшін алмасу бағдарламаларын іске асыру, Шетелдегі волонтерлік қызметке қатысу үшін жол жүру гранттарын ұсыну, волонтерліктің жаңа бағдарламаларын қалыптастыру қажет).

Жалпы, халықтың ең осал топтарының өмір сүру деңгейін жақсарту, өткір әлеуметтік мәселелерді шешу, азаматтардың әлеуметтік бастамаларын көтеру болашақта волонтерлік қызметке оң әсер етуі мүмкін.

Қазақстан аймақтарында жергілікті басқару негізінде және аймақтық фронт-офистерде:

1. Волонтерлік қызметті дамыту жөніндегі кеңес құру

Тиісті әкімшілік-аумақтық бірлікте волонтерлік қызметті дамыту, волонтерлермен, волонтерлер топтарымен және еріктілер ұйымдарымен, жергілікті атқарушы және өзге де мемлекеттік органдармен және ұйымдармен тиімді өзара әрекеттесу мақсатында волонтерлік қызметті дамыту жөніндегі кеңес құрылады және қамтамасыз етіледі. , сондай-ақ осы саладағы мемлекеттік органдар мен ұйымдардың, сондай-ақ басқа да заңды тұлғалардың қызметін тиімді үйлестіру.

Әдетте, бұл кеңесті тиісті әкімшілік-аумақтық бірліктің әкімі айқындайтын әкімнің орынбасары басқарады. Бұл кеңесте кеңес төрағасының кемінде екі орынбасары болады.

Кеңес құрамына мемлекеттік органдар мен ұйымдардың, сондай-ақ осы саладағы басқа да заңды тұлғалардың, волонтерлер мен волонтерлік ұйымдар топтарының өкілдері, волонтерлер, басқа үкіметтік емес және коммерциялық емес ұйымдардың, бұқаралық ұйымдар құралдарының өкілдері кіреді. Бұл ретте волонтерлер мен волонтерлік ұйымдар топтарының, сондай-ақ волонтерлердің үлесі осы кеңес құрамының елу пайызынан асуға тиіс.

Кеңестің отырысын жылына кемінде 2 рет өткізу және волонтерлік қызметті қолдау және өңірде іске асырылып жатқан бағдарламалар туралы есептілік беру жөнінде шешімдер қабылдау және өңірдің азаматтық қоғамы мен БАҚ-на жеткізу.

2. Өңірдегі волонтерлікті дамыту бағдарламасының тұсаукесері

Жергілікті атқарушы органдар не жауапты орган Волонтерлік қызметті дамыту жөніндегі кешенді бағдарламаны (жоспар, жол картасы және т.б.) қабылдайды және іске асырады. Бұл бағдарлама (жоспар, жол картасы және т.б.) Волонтерлік қызметті дамытуға жәрдемдесуді қамтиды.

Волонтерлік қызметті дамыту жөніндегі осы кешенді бағдарлама (жоспар, жол картасы және т.б.) алдын ала талқыланады және тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік аумағында Волонтерлік қызметті дамыту жөніндегі кеңеспен міндетті түрде келісіледі.

3. Волонтерлікті қолдау орталықтарын құру және олардың жұмыс істеуін қамтамасыз ету

Волонтерлік қызметті дамыту жөніндегі ресурстық орталық/фронт-офис базасында жергілікті волонтерлік қоғамдастықтың қызметін және өз жұмысына тарту мүмкіндігін қамтамасыз ету үшін жеке бюджеті бар.

Волонтерлікті қолдаудың Республикалық және өңірлік фронт-офистерінің жобасын вертикалды құрылымы бар өңірлік жастар ресурстық орталықтары базасында өңірлік фронт-офистерді ұйымдастыра отырып, тұрақты қаржыландырумен іске асыруды жалғастыру (Республикалық Фронт-офис => облыстық ЖРО базасында өңірлік фронт-офистер => аудандық ЖРО). Бұл жұмыста өңірлердің жеке ерекшеліктерін және салыстырмалы көрсеткіштерді ескере отырып, Сандық емес, сапалық көрсеткіштерге баса назар аудару қажет.

Механизм: ЖРО-да РФО жұмысы үшін арнайы бөлім құру, волонтерлердің жас санаты барлық жасты қамтитынын және жастар шеңберімен шектелмейтінін нақты атап өту. ЖРО-ның ОРФО-ның жеке құрылымдық бірлігі ретіндегі функционалы волонтерлер секторына әкімшілік, ақпараттық және консультациялық қолдау көрсетуді қамтиды.

Бұл қызметтің кейбір нәтижелері болуы мүмкін:

- аудан / өңір үшін маңызды бағыттар бойынша жергілікті бастамашыл топтардың (қалалық аудандарда, шағын аудандарда, аулаларда) құрылымын енгізу;

- волонтерлік мәртебесін арттыру, мысалы, волонтерлік сағаттарды еңбек өтіліне қосу; - Әлеуметтік сала волонтерлерін жоғары оқу орындарына басым қабылдау және жұмысқа орналастыру практикасын енгізу;

- мектептерде мейірімділік пен волонтерлік тақырыбы бойынша сынып сағаттарын енгізу;

- жоғары оқу орындарында бейінді волонтерлік практиканы енгізу.

4. Волонтерлік компонент үшін кемінде 2 оқыту бағдарламасын жүргізу

1 – мемлекеттік органдардың өкілдерін волонтерлік ұйымдармен және бастамашыл топтармен өзара іс-қимыл жасауға оқыту (тренинг-семинар);

2 – волонтерлік ұйымдар, бастамашыл топтар мен волонтерлер үшін (сарапшылар айқындаған волонтерлік саласындағы тәуекел аймағы бар кейбір бағыттарда Волонтерлік қызметті жүзеге асыруға арналған тренинг тиісті мемлекеттік органдармен келісу қажет болуы мүмкін).

Сарапшылар волонтерлік саласындағы тәуекел аймағы бар келесі 5 бағытты анықтады:

1. Төтенше жағдайдағы волонтерлер.
2. Мүгедектігі бар адамдарға арналған волонтерлер.
3. Кәмелетке толмағандарға арналған волонтерлер.
4. Хоспистегі волонтерлер.
5. Қарттармен жұмыс істеудегі волонтерлер.

5. Волонтерлік тақырыбы бойынша БАҚ пен азаматтық қоғам үшін кемінде 1 брифинг өткізу

6. Жыл сайынғы «Жыл волонтері»/»Үздік волонтерлік жоба»премиясын өткізу

Өңірде волонтерлік бастамаларды насихаттау және ынталандыру мақсатында.

7. Алғыс хаттармен марапаттау.

Өңірде әр 6 ай сайын жауапты орган жиналған деректер негізінде өңірлік ұйымдарды, бастамашыл топтарды немесе жеке волонтерлерді алғыс хаттармен (АҚДМ министрінің қолымен) марапаттау үшін айқындайды.

8. Жыл сайын өңірдегі волонтерлік саласындағы үздік тәжірибелердің электрондық жинағын шығару, кейіннен порталда жариялау Qazvolunteer.kz

Қорытынды

Бақылауларға сүйене отырып, қазақстандық волонтерліктің келесі ерекшеліктерін анықтауға болады:

Өзгеріс үшін волонтерлік. Өмір сүру деңгейі жоғары және орта деңгейден жоғары азаматтар волонтерлікпен айналысатын Батыс елдерінің тәжірибесінен айырмашылығы, Қазақстанда барлық дерлік әлеуметтік-экономикалық санаттағы адамдар волонтерлікпен айналысады, олардың қалдық уақыты қағидатын емес, белгілі бір әлеуметтік проблемалардың өзектілігін басшылыққа алады.

Жедел әрекет ету және қатысудың артуы. БҰҰ-ның әлемдегі волонтерлік жағдайы туралы есебінде айтылғандай, жаһандық солтүстікте 2020 жылғы пандемия кезінде ресми волонтерлердің белсенділігі төмендеді. Жаһандық Оңтүстікте, соның ішінде Қазақстанда пандемия, керісінше, волонтерлер мен волонтерлер ұйымдарының санының өсуіне ықпал етті, олар волонтерлер қызметіне тартылды және пандемия мен пандемиядан кейінгі кезеңнің негізгі мәселелерін шешу аяқталғаннан кейін. Сонымен қатар, соңғы жылдары Қазақстан мен көрші мемлекеттер алдында тұрған қайғылы және төтенше жағдайлар қазақстандық волонтерлердің жеделдігінің ең жоғары дәрежесін көрсетті-әсіресе гуманитарлық көмекпен байланысты жұмыс төтенше жағдай туралы хабар алған алғашқы күннен басталады.

Жетілген халықтың жоғары қызығушылығы. Тұрақты волонтерлік бастамаларда 29 жастан асқан жетілген халықтың пайызы басым болатын үрдіс жалғасуда.

Оқушылар арасында волонтерлікке деген қызығушылықтың артуы. 2021 жылдан бастап 14-16 жас аралығындағы жасөспірімдер волонтерлік бағдарламаларға өтініш беру кезінде үлкен белсенділік танытады, сонымен қатар өздерінің волонтерлік бастамаларын жиі бастайды.

Айқын аймақтық ерекшеліктер. Волонтерлік көрсеткіштерді бағалау кезінде волонтерлік құбылыстың дамуы Қазақстан өңірлеріндегі әлеуметтік және экономикалық жағдайларға, аумақтық, географиялық, экологиялық және басқа да көптеген факторларға байланысты екені айқын болады.

Бірнеше жыл бойы жүргізіліп келе жатқан жұмысты ескере отырып, волонтерлікті, әсіресе волонтерлік, мемлекеттік және коммерциялық секторлардың қарым – қатынасын дамыту өз жолының басында тұрғаны анық.

Өкінішке орай, 2021 жылы Аналитикалық есепте

берілген ұсыныстар орындалмай қалды:

1. Волонтерлік мәселелерде сандық көрсеткіштер тиімсіз, сапалық көрсеткіштерге назар аудару маңызды.

Бұл тақырып бірнеше рет көтерілгеніне қарамастан, фронт-офистер желісінің жобасы әлі де сандық көрсеткіштерді арттыру талабымен үнемі бетпе-бет келеді, бұл РФО жұмысы аясында 2021 жылдан бері бекітілген волонтерлікті дамыту жөніндегі тұжырымдамалық құжаттардың мазмұнына сәйкес келеді, онда: «аймақтың волонтерлік қозғалысы волонтерлер саны бойынша бағаланбайды немесе және сандық көрсеткіштерді арттыруды талап етпейді. Өңірлік фронт-офистердің міндеті-волонтерліктің нақты бейнесін жинау, өз өңірінің бірегей ерекшеліктері мен сипаттамаларын көрсету, республикалық фронт-офиске және мемлекетке волонтерлер немесе волонтерлік бағыттар санын көбейтудің орнына Волонтерлік қозғалыстың проблемалары мен қажеттіліктерін түсінуде көмектесу.» Сондай-ақ: «фронт-офис: 1. Волонтерлер ұйымдарына олардың қызметіне көмек, көмек және қолдау көрсету. Бұл көмектің түрлері: әкімшілік, консультациялық және ақпараттық; 2. Мемлекетке өз аймағының волонтерлер қозғалысының ерекшеліктерін, проблемалары мен қажеттіліктерін түсінуге көмектесуі қажет. Фронт-кеңселерге волонтерлік іс-шараларды өткізу арқылы волонтерлік ұйымдардың жұмысын ауыстыру ұсынылмайды.»

2. Қазақстанға тән волонтерлік тұжырымдамасын тұжырымдауды және кеңінен таратуды қоса алғанда, халық пен мемлекеттік құрылымдар үшін волонтерлік туралы ағартушылық қызметті жалғастыруға және күшейтуге үлкен қажеттілік бар. Өңірлерде волонтерлікті дамытуды қайталау барлық тартылған басқармалар мен қызметкерлерді оқытусыз басталды, бұл бірқатар жүйелік қателіктерге алып келді және жалғасуда және волонтерлік қызметтің дамуына кедергі келтіреді. Волонтерлікті дамыту үшін қолайлы орта құру үшін халық үшін волонтерліктің ерекшелігі, оның түрлері мен бағыттары, қайырымдылықтан түбегейлі айырмашылығы туралы кең ақпараттық-білім беру науқанын қамтамасыз ету, сондай-ақ әзірленген PR-стратегия бойынша волонтерлік мәртебесін арттыруға кепілдік беру өте маңызды.

3. Қазақстан Республикасында волонтерлікті қолдау стандартын енгізу бойынша жеке кешенді мақсатты жұмыс қажет. 2021 жылы республикалық ФО сарапшылары волонтерлерді қолдау стандартын және негізгі бағыттар бойынша волонтерлерді даяр-

лаудың бірыңғай бағдарламасын әзірледі. Алайда, осы баяндамада сипатталғандай, Стандартты (және бірыңғай дайындық бағдарламасын) әзірлеу мен қабылдаудың өзі ешқандай әсер етпейді және аймақтарда осы стандартты енгізу бойынша жеке кешенді мақсатты жұмыссыз зиян келтіруі мүмкін. Стандартты енгізу бойынша қызмет 2022 жылға жоспарланған болатын, бірақ тапсырыс беруші оны жүзеге асыруға қаражат бөлген жоқ, бұл аталған жұмыстың нәтижесінің болмауына әкелді.

4. Волонтерлер үшін мотивациялық жобаларды жүйелі тұрақты негізге қою қажет. «Жыл волонтері» халықаралық сыйлығы нақты жұмыс істеп тұрған қазақстандық волонтерлерге назар аудару; қазақстандық және халықаралық номинацияларды бөлу; ұзақ және сапалы халықаралық пиар-науқан өткізу; комиссияның халықаралық құрамын тарту; онлайн дауыс беруді болдырмау және жүлде қорына көзқарасты қайта қарау бөлігінде мұқият назар аударуды және өзгертуді қажет етеді.

5. «Жыл волонтері» халықаралық сыйлығына үміткерлерді іріктеудің бірінші кезеңі ретінде әрбір өңір үшін міндетті түрде келісілген жыл сайынғы «Үздік волонтер» өңірлік қазақстандық сыйлықтарды өткізу өте маңызды.

Жоғарыда айтылған ашық мәселелерге волонтерлікті қолдау және дамыту жөніндегі мемлекетпен бірлескен бағдарламаларды іске асыру процесінде айқындыққа ие жаңа мәселелер қосылады:

1. Өңірлік фронт-офистер желісінің жұмысын олардың қызметіне қаржыландыру бөлінбей және Қазақстан Республикасында волонтерлікті дамытуға жүйелі көпжақты көзқарасыз жалғастыру тиімсіз болып көрінеді. «Волонтерлікті дамытудың 2023 жылға арналған перспективалары» тарауы жан-жақты ұсыныстар береді және волонтерлікті қолдау мен дамыту бағытындағы ақылға қонымды және нәтижелі жұмыс тетіктерін сипаттайды.

2. Әрбір өңірдің волонтерлік қозғалысының ерекшелігін, ерекшеліктерін, қажеттіліктері мен перспективаларын анықтау үшін Қазақстанда волонтерлік қызмет бойынша кеңейтілген зерттеу жүргізу қажеттілігі бар. Соңғы кең ауқымды зерттеу 2014 жылы, ал жеке бағытталған зерттеулер 2016 және 2019 жылдары жүргізілді. Волонтерлік қызметтің барлық аспектілерінде одан әрі стратегия құру үшін волонтер жылының өтуімен, пандемия волонтерлерінің жұмысымен және РФО желісін енгізумен өзгерістер алған жаңа мәліметтерге негізделу қажет.

Сондай-ақ, 2022 жылға қарай волонтерлікті дамыту саласында қол жеткізілген көптеген жетістіктерді атап өткен жөн:

- 2022 жылы ҚР «Волонтерлік қызмет туралы» Заңына Мемлекеттік және волонтерлік секторлардың бірлескен жұмыс тәжірибесін ескере отырып өзгерістер енгізілді. Бұл жақсартулар оның барлық қатысушылары үшін волонтерлік қызмет шеңберіндегі жұмыс пен өзара әрекеттесу механизмдерін жеңілдетеді және түсінікті етеді.

- 2021 жылы ҰВЖ сарапшылары волонтерлерді қолдау стандартын және негізгі бағыттар бойынша волонтерлерді даярлаудың бірыңғай бағдарламасын әзірледі. Бұл құжаттардың өзі маңызды сапалы стратегиялық материалдар болып табылады. Енгізуге назар аударылған жағдайда, олардың негізінде Қазақстандағы волонтерлік толыққанды және тиімді дами алады.

- 2021 жылдан бастап волонтерлік қызметке талдау және мониторинг жүргізілуде, оның нәтижелерінің бірі жыл сайынғы ҰВЖ-ның талдамалық баяндамасы болып табылады.

- Өңірлік ТЖД-мен волонтерлердің жұмысы жолға қойылды. Ұлттық волонтерлік желі ҚР ТЖМ-мен меморандум аясында 2022 жылы өңірлік ТЖД үшін волонтерлік құрамдас бөлікпен өзара іс-қимыл бойынша оқыту өткізді, сондай-ақ волонтерлердің оқу-жаттығуларға қатысуы туралы уағдаластыққа қол жеткізді. Қазіргі уақытта ТЖД әр түрлі санаттағы және қиындық деңгейлеріндегі мәселелерді шешуде өздерінің аймақтық волонтерлер ұйымдарымен тығыз жұмыс істейді. Бұл тәжірибе басқа бейінді министрліктермен және ведомстволармен жұмыс істеу кезінде қайталануы мүмкін.

- 2022 жылы Қазақстанда волонтерлерді дамыту және әлеуметтік ортаны жақсарту жөніндегі бірлескен өңірлік іс-қимылдарды талқылау үшін нәтижелі жұмыс алаңына айналған Орталық Азия Волонтерлер форумы өткізілді.

Көріп отырғаныңыздай, волонтерлікті дамыту бағытындағы жұмыс көлемі жоғары деңгейде қалып отыр. Сонымен бірге, РФО жүйесінің үш жылдық жұмысында қол жеткізілген көптеген жетістіктер, сондай-ақ халықтың волонтерлік құбылысқа деген қызығушылығының артуы осы қызметті жүйелі түрде жалғастырған жағдайда жемісті болуға мүмкіндік береді.

